

omwille van de scheiding die zich voltrok tussen denken/voelen en doen. In die omstandigheden kom je snel in de greep van verhoudingen (ook machtsverhoudingen) en van het verhullende discours. Maar ik stond niet alleen in die positie. Ik zag hoe dat proces zich voltrok voor collega's-dramaturgen in verschillende structuren, of dat nu een vast gezelschap was of een productiehuis, een kunstencentrum of een festival. Pas dan werd me duidelijk dat dramaturgen weliswaar aangesproken worden om te zorgen voor verdieping en verbreding, voor onder- en bovenbouw, maar verder hun mond moeten houden en geen impact hebben op het gevoerde beleid en hoe dat vorm krijgt. In het beste geval krijgen ze hun eigen speeltuin (randprogramma's, lezingen, salons, publicaties en dies meer). Tiens. Is dat nu alleen een wijdverspreide vorm van slecht personeelsbeleid of heeft het met iets anders te maken? Ik waag een gok: de professionalisering van de sector zet de intuïties van 'artistieke beslissers', die lange tijd perfect toereikend waren, tegenwoordig zwaar onder druk. Het doen-denken van het begin moet plaats maken voor een afgemeten positiebepaling in Het Veld tegenover elkaar en het beleid. Het belang van je zaak verdedig je met andere woorden niet langer met de uitspraak 'omdat ik het zo voel'. Laat er geen twijfel over bestaan: ik vind dat een jammerlijke evolutie. 'Omdat ik dat belangrijk vind' moet geobjectiveerd worden tot 'omdat het belangrijk is'. En daar worden dramaturgen in eerste instantie voor ingeschakeld: objectivering, legitimering. Niet voor zinnige reflectie (en dus de facto interne oppositie) maar om aan de buitenkant (de public relations), en à la limite zelfs aan de binnenzijde, een rookgordijn

op te trekken. Waarom dient de communicatie over het gevoerde beleid naar buitenaf als gladgestreken, beredeneerd en continu gepresenteerd te worden, terwijl het juist impulsen en intuïties, breuken en verschuivingen, ruis en discontinuïteit zijn die er de voedingsbodem van uitmaken? Artistieke beslissers hebben, omwille van een al dan niet vermeend gebrek, de halve dramaturg nodig, niet de hele. Wat een verspilling.

Een andere – op het eerste gezicht – paradoxale vaststelling. Op het vlak van productie situeren mijn beste ervaringen zich met oude rotten in het vak, van wie je mag veronderstellen dat ze geen dramaturg nodig hebben. Het gaat dan fundamenteel om samenwerking, in een continu proces, op basis van gelijkwaardigheid, met één heldere spelregel: de regisseur of choreograaf neemt de eindbeslissing. Dat autonome kunstenaarschap blijkt de voorwaarde te zijn om als dramaturg zinnig werk te kunnen doen. Al te dikwijls wordt dramaturgie bekeken als aanvullend, zeker ten aanzien van jonge artiesten. Maar zo werkt dat niet. Zij hebben vaak nog alles uit te vinden over waar ze zelf staan in een repetitieproces. Weten zij veel wat ze met die dramaturg moeten aangeven. Resultaat: ze sluiten er zich voor af (uit overmoed of onzekerheid, maakt niet uit) of ze geraken in een afhankelijke positie ten opzichte van die blik van buitenaf. En toch krijgen zij bij voorkeur een dramaturg aangesmeerd. Vaak met de beste bedoelingen: zodat de artiest in kwestie en het werk er beter van worden. Daar is toch iedereen mee gediend? Toch geeft het te denken. Is er dan niet genoeg vertrouwen in die artiest? Zijn er behalve sterktes

ook zwaktes gedetecteerd, die de dramaturg dan moet ondervangen? Is de artiest lui of chaotisch, en moet de dramaturg hem disciplineren? Ik neem aan dat beginnende artiesten moeten leren, maar dat doen ze dan het best door hun eigen fouten te maken. En die confrontatie hoeft niet verbloemd of uitgesteld te worden. Alleen – dat is dan weer de ellende – krijg je in deze sector nauwelijks de ruimte om fouten te maken. Een mislukking wordt duur betaald. In het budget is geen plek voor leergeld. En dus moeten de meubelen gered worden. Maar hangen daar naderhand conclusies aan vast? Nauwelijks. Ofwel laat men de debutant vallen als een baksteen want hij is niet de verhoopte ontdekking, ofwel wordt hij de volgende keer nog zwaarder omkaderd (twee dramaturgen!). Een betere investering zou zijn die jonge artiest te laten leren van andere artiesten, hem anderzortige werkprocessen te laten mee-maken waarin hij niet het volle gewicht van de eindverantwoordelijkheid draagt. Hoe dan ook. Als er vanuit een mankement geredeneerd wordt, is het aan de producent om de jonge artiest daarmee te confronteren, niet aan de dramaturg om het gat dicht te rijden.

Dramaturgie als legitimering en didactiek. Op een of andere manier, in de verouderde theaterpraktijk van Meuleman of binnen het kader waarin ik zijn uitspraak hanteer, gaat het om hetzelfde: de dramaturg als de belichaming van het gebrek.

---

1 De Witte Raaf, september-oktober '98

2 De Vlaamse Gids, september-oktober '98